

cultura

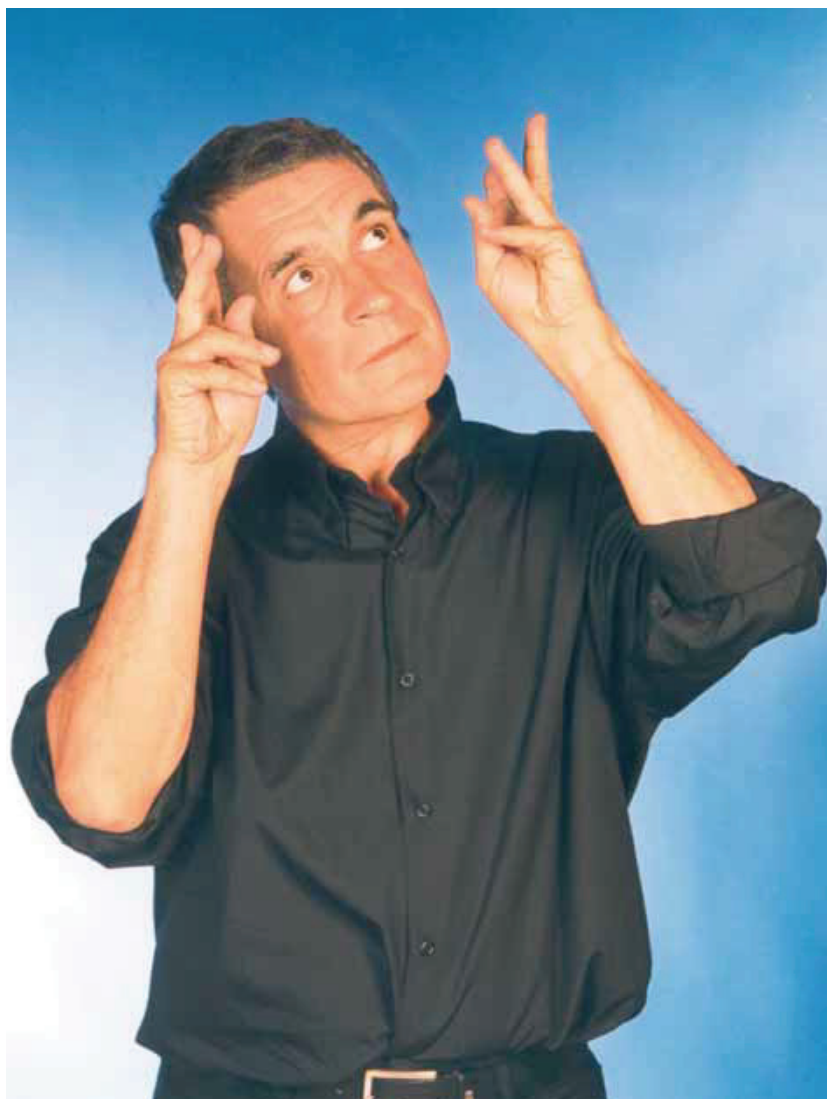
Pepe Rubianes

Somriures de **lli**

Sempre ens havia fet riure, però el 2 de març ens va inundar en un llac ple de llàgrimes. El còmic 'galaicocatalà', Pepe Rubianes, va abaixar el teló d'una carrera dedicada a l'humor i a una vida lliure. El seu públic es queda amb el teatre popular, compromès i enginyós d'un artista únic

JORDI MOLINA jmolina@canvi16.info

Aquest mes de març l'actor i director de teatre, Pepe Rubianes, va morir a causa d'un càncer de pulmó. Uns mesos enrere, ja havia deixat orfes els escenaris que omplia amb la seva darrera obra, *La sonrisa etíope* (2008), a causa de la malaltia. Han passat uns dies, i a Catalunya les rialles i els plors encara no s'han posat d'acord per acomiadar-lo. Com bé diu el seu amic Andreu Buenafuente, "la vida és un mal guió on, al final, et mors".



Una de les armes de l'humor de Rubianes era el mim i les onomatopeies, un recurs que va explotar durant nou temporades a *Rubianes*, solamente.

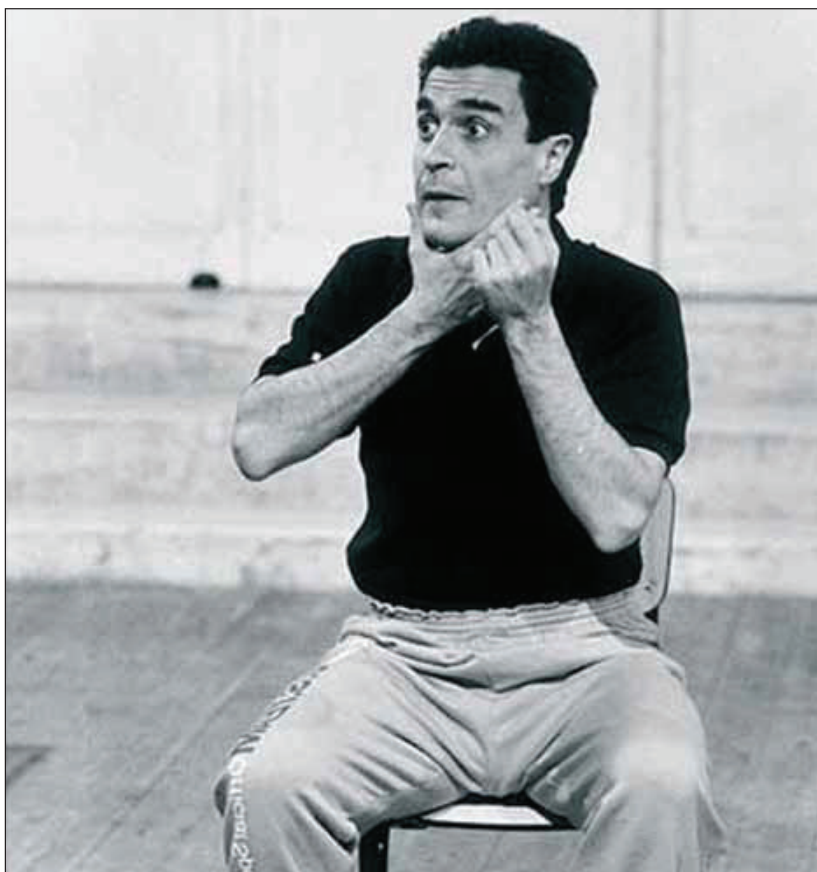
bertat



Pepe Rubianes s'autodefinia com un actor "galaicocatalà": *Galaico porque nació en Galicia aunque casi nunca he vivido allí y catalán porque siempre he vivido en Cataluña aunque nunca he nacido*

aquí. De ben petit va canviar la brisa gallega de Villagarcía de Arosa per la platja de la Barceloneta, on va créixer entre pescadors i gent humil. Als 16 anys es va contagiar de la faràndula universitària i va començar a desenvolupar la seva agi-

litat verbal i gestual mentre feia Dret a la Universitat de Barcelona. Aviat va entrar a formar part de la companyia Dagoll Dagom, on va debutar com a actor professional a *No hablaré en clase* (1977) i *Antaviana* (1978). Als anys 80, tocat per la vareta del desamor i la passió, va fer les maletes cap a Cuba. En va tornar amb l'espectacle *Pay-Pay* (1983) sota el braç, un monòleg en solitari –el primer–, embogit i fascinant, sobre les seves vivències a l'illa caribenya. La solitud escènica va continuar en muntatges com ar *Ño* (1984), *Sin Palabras* (1987) o *Ssscum* (1992) i el va acompanyar fins al final de la seva meteòrica carrera. El gran èxit li va arribar amb *Rubianes, solamente*, que es va mantenir nou anys en cartell al barceloní Teatre Club Capitol. La seva passió per poetes com Machado, Miguel Hernández i Gacriá Lorca el va dur a dirigir l'espectacle de denúncia *Lorca eran todos* (2006). Va ser l'any de les arxiconegudes declaracions del còmic sobre la unitat d'Espanya al programa *El Club* de TV3. Aquelles paraules van acabar amb la querella de la Fundación para la Defensa de la Nación Espanyola (DENAES). La polèmica sorgida arran de l'espontaneïtat de Rubianes va alarmar el govern de Madrid, que va prohibir l'obra del dramaturg als teatres públics de la capital. La irada i taxativa decisió dels dirigents del Partit Popular no va impedir, però, que Rubianes acabés actuant a Madrid. El sindicat CCOO li va cedir l'auditori. I, el



Els anys 80 van ser els de la consolidació de l'artista, amb muntatges com *Pay-Pay*, *Ño* o *Sin palabras*, a la foto.

cultura

cas, arxivat.

La seva ironia ridiculitzava un sistema del qual renegava. Les seves rialles eren un cant a la llibertat. La seva burla punyent combatia amb humor la dreta més cavernícola espanyola i deixava en evidència l'Espanya intolerant i intransigent. La seva mirada evocava tendresa i solidaritat com la que regalava a Kènia o Etiòpia, destinacions habituals de l'artista, on tenia endegats diversos projectes de cooperació. I el seu compromís amb Catalunya queda tatuat en llibres com *Me'n vaig*: "Mai no he entès el tema de la persecució al castellà. Jo he treballat a Catalunya durant 25 anys en castellà i mai he tingut cap trava ni cap veto. A mi sí que m'han perseguit, i a garrotades, però no precisament els catalans".

La seva desaparició deixa orfes els solters i sense ningú a qui envejar els casats. Així com milers de catalans amb el cor trencat. Molts hauran tancat el puny en senyal de ràbia i hauran tornat a pensar allò que passa massa sovint: per què sempre marxen tan aviat els bons? Altres potser hauran decidit donar algun pas valent a la seva vida. Potser, gràcies a en Pepe, els haurà envaït un alè de força i llibertat, i ara són camí d'algun país llunyà, decidits a estimar la vida. Qui sap si potser s'han trencat centenars de models de vida convencionals. O mogut certes consciències. Potser altres, més conformistes, n'hauran plorat la mort amb rialles i hauran anat cantant a treballar mentre els ressonava amb força l'imponent veu del galaicocatalà: "¡Donde vais con esa trempera matinera!". I de ben segur que la majoria haurà degustat compulsivament algun dels seus monòlegs amb una llàgrima, tímida i digna, a punt de caure. Rubianes abaixa el teló d'una vida plena i, sobretot, lliure. El poble no t'oblida, "tots som Rubianes". Ah! "sean felicies y follen, señoras y señores, ¡Follen!" ■

58



Rubianes amb el còmic madrileny Miguel Gila, amic i referent del "galaicocatalà".



Rubianes amb Xavier Sardà i Carles Flavià a la presentació del llibre *Rubianes, payaso*.



Andreu Buenafuente s'abraça amb Carles Sans (Tricicle), el dia de l'adéu a en Pepe.